

Odločna borba za pravice naših izseljencev

Dne 27. avgusta je zasedal v Celovcu širši odbor Zveze slovenskih izseljencev. Zvezin predsednik tovariš Vinko Gröblacher je po pozdravnih besedah ugotovil, da so avstrijske oblasti priznale Zvezo slovenskih izseljencev šele po osemnajstih mesecih vztrajnega dela, kar jasno dokazuje, kolika je nenaklonjenost avstrijskih oblastnikov do koroških Slovencev sploh, do slovenskih žrtev fašizma pa še posebej. Predsednik je poudaril nujnost, da se bodo morali slovenski izseljenci tudi v bodoče zanašati samo nase, predvsem na svoje delo in borbo, ki jo je treba nepopustljivo nadaljevati, da naši izseljenci dosežejo svojo pravico!

Tovariš dr. Mirt Zwitter je nato poročal, kako se je Zveza slovenskih izseljencev borila za to, da bi bila uradno priznana. Med drugim je dejal:

»Ustanovni občni zbor Zveze slovenskih izseljencev je bil že 1. februarja leta 1946. Avstrijske oblasti, ki so že leta 1945 hotele preprečiti povratek slovenskih izseljencev v domovino, niso hotele priznati naših žrtev in so nas hotele onemogočiti. Ko smo slovenski izseljenci 15. aprila 1946 v Celovcu proslavljali četrto obletnico nasilnega izseljevanja, nas je napadla avstrijska policija. Celovško škofijstvo pa je prepovedalo spominsko mašo za žrtve, ki se niso več vrnile iz izseljeniškega taborišča. Dne 1. avgusta 1946 je bivši Hitlerjev oficir in sedanjí varnostni ravnatelj za Koroško, polkovnik Stossier, sporazumno s tedanjim deželnim glavarjem in znanim kolaboracionistom g. Pieschem sam, povsem protizakonito in v nasprotju s temeljnimi določili, prepovedal Zvezo slovenskih izseljencev ter ji zabranil sleherno nadaljnje delovanje.

Proti temu ukrepu smo vložili priziv. Dne 15. oktobra 1946 je tudi Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško pri deželni vladi protestirala proti prepovedi Zveze slovenskih izseljencev. Rešitev priziva so oblasti zavlačevale v nedogled, končno pa so izjavile, da je šel ves akt »v izgubo«. Šele ko so slovenski izseljenci 27. junija 1947 v ostri spomeniški deželni glavarju v časopisih ožigovsali zadržanje avstrijskih oblasti, je bil notranji minister Helmer primoran ugoditi dolgo zavlačevanemu prizivu s tem, da je 22. julija 1947 naposled le razveljavil protizakonito prepoved Zveze slovenskih izseljencev.

Politika zatiranja, ki jo vodi koroška deželna vlada, je bila s tem uradno potrjena in razkrinkana v vsej goloti. Zato so sklicali sejo tako imenovanega »odbora za popravilo škodov«.

Na seji je poročal tov. Reichmann. Med drugimi so bili navzoči deželni glavar Wedenig, njegov namestnik Ferlitsch, zastopnika OeVP in SPOe in dva zastopnika slovenskih izseljencev. Značilno je, da niti deželni glavar niti njegov namestnik nista zavzela nikakega

stališča do zahtev, ki jih je na tej seji v imenu slovenskih izseljencev postavil tov. Reichmann. Iz tega jasno izhaja, da sedanje koroške oblasti tudi v bodoče nimajo resnega namena, da bi popravile škodo slovenskim izseljencem, kljub temu, da so kot nasledniki nacizma prevzele vso imovino, državne komisije za utrditev nemštva in »nemške družbe za naseljevanje« (DAG).

Po temeljitem obravnavanju nevzdržnega položaja, v katerem so še vedno slovenski izseljenci, je širši odbor Zveze slovenskih izseljencev soglasno sprejel sklep, da bo Zveza slovenskih izseljencev v vprašanju poprave škode nasproti oblastem zlasti zastopala naslednje zahteve:

1. Oceniti je treba škodo vsem izseljencem, ki jim doslej sploh še ni bila ocenjena ali priznana;

2. ponovno je treba komisionirati tam, kjer je ocenjevalno komisijo dej. vlade vodil nacist inž. Maierhofer;

3. vse odškodnine je treba povišati v sorazmerju s porastom cen; sedanjo škodo je treba poravnati v blagu ali pa v odškodnini, ki bo ob današnjih cenitvah omogočila zopetno nabavo izgubljenega imetja; v ta namen naj se sredstva vzamejo iz imovine Heimabunda in nacistov, ki so sodelovali pri zločinskem izseljevanju, nikakor pa ne iz deželnih sredstev in davkov slovenskega ljudstva;

4. priznati je treba celotno škodo, tudi škodo na zdravju, škodo zaradi izpadlih zaslužkov, najemnin itd., ne pa samo tako imenovano stvarno škodo;

5. izplačilo vse škode brez vračunanih davkov, ki jih je plačal DUT (Deutsche Umsiedlung-Treuhandgesellschaft); od Slovencev kot žrtev divjanja se nikakor ne more zahtevati več kot od najhujših nacistov, ki jim po vladini odločbi ni treba vračati velikih vsot, ki so jih prejeli od nacistične države za svoje podpore pri nadaljevanju vojne v obliki razdolžitve kmetov in tako imenovane »Landstellenhilfe«;

6. takojšen prepis posestev Slovencev, ki so po zemljiški knjigi še vedno last rajshkomisarja za utrjevanje nemštva, na zakonite lastnike; prepise je opraviti brezplačno in avtomatično;

7. slovenskim izseljencem je treba priznati vse pravice po zakonu, ki velja za žrtve nacizma;

8. slovenske izseljence je treba oprostiti vseh dajatev lesa in živine vse do tlej, dokler ne dosežejo stanja pred izselitvijo in dokler jim ni plačana in poravnana vsa škoda, ki so jo utrpeli;

9. slovenskim izseljencem je treba zagotoviti prioriteto (prednost) pri dobavi gradbenega materiala, kmetijskih strojev in drugih potrošnih proizvodov;

10. brezpogojna zahteva po kaznovanju vojnih zločincev in vseh krivcev in sodelavcev pri nasilnem izseljevanju.

Mi gradimo mirno svojo boljšo bodočnost Izjava maršala Tita

V Zagrebu je bil 25. avgusta vsakoletni festival »Kmečke sloge«, hrvatske kmečke organizacije, katerega se je udeležil tudi maršal Tito z nekaterimi člani zveze in republikanske vlade. Ob tej priložnosti je maršal Tito sprejel predstavnike »Kmečke sloge« in se z njimi prisrčno pogovarjal dve uri. Odkrito in prostodušno so hrvatski kmetje govorili pred maršalom Titom o raznih vprašanjih, ki zanimajo ljudstvo njihovih krajev in iskali pri njem odgovorov in nasvetov o tem, kako bi najlaže in najbolje rešili posamezne stvari. V nadaljevanju razgovora je dejal maršal Tito med drugim:

»Jugoslavija je danes čebelni panj, bakršnega razen v Sovjetski zvezi ne boste našli nikjer na svetu. Za tako delo potrebujemo veliko ljudi in dovolj strokovnjakov. Sedaj gradimo mnogo tovarn. Letos smo pričeli graditi nad 200 tovarn, in to ne majhnih, temveč velikih. Imamo pa tudi takšne, pri katerih bo delalo 6.000 delavcev. In za koga bodo le-te delale? Delavcu ni potrebna matilnica. Ima svoje kladivo in stroj. Razume se, da bo šlo v glavnem za vas in za postopno povečanje proizvodnje; cene se bodo znižale tako, da proizvodi, ki so danes morda nekoliko dražji, ne bodo tako dragi. Že sedaj se škarje cen med posameznimi proizvodi zapirajo in nekega dne bo prišlo tako daleč, da se bodo popolnoma zaprle, da boste dobili

poceni industrijske izdelke in da boste imeli i vi i delavec dovolj zase.«

Na koncu razgovora je maršal Tito obrazložil zunanjepolitični položaj Jugoslavije. Dejal je:

»Razumljive so grožnje in izzivanja mednarodne reakcije, ker je mednarodni kapitalizem v naši državi izgubil položaje, ki jih je imel. Poleg tega je Jugoslavija kot država novega tipa zanje

Sovjetska zveza ratificirala mirovne pogodbe

Prezidij Vrhovnega sovjeta ZSSR je ratificiral mirovne pogodbe z Italijo, Romunijo, Madžarsko, Bolgarsko in Finsko, ki so jih podpisali 10. februarja v Parizu

V zvezi z ratifikacijo mirovnih pogodb piše moskovski list »Pravda« med drugim:

Mirovne pogodbe bodo lahko zelo ugodno vplivale na življenje Italije, Madžarske, Romunije, Bolgarske in Finske. Tem državam je sedaj prosta pot do demokratičnega razvoja in plodnega dela. Imajo možnost, da pristopijo k Organizaciji Združenih narodov, da delajo v prid mednarodnega miru in da sodelujejo z ostalimi državami.

Vse ostalo odvisi od njih samih, od njihove pripravljenosti, da prelozijo s svojo preteklostjo. Svojo usodo imajo v lastnih rokah.

»Pravda« poudarja, da Romunija, Bolgarska in Madžarska odločno izvajajo demokratizacijo in uničujejo ostanke fašizma.

nevaren zgleđ za druge narode, ki hočejo iti po naši poti. Boje se naše moralne sile, naše nove družbene ureditve in enotnosti naših narodov. Mednarodna reakcija ni želela takšne Jugoslavije z resnično ljudsko demokracijo, marveč staro Jugoslavijo, v kateri bi bili narodi med seboj sprti, medtem ko bi mednarodni kapitalizem odnašal iz naše zemlje njeno raznovrstno bogastvo. Naš svet je potemtakem ustvarjen proti njihovi volji in zato nas nimajo radi in zato nam delajo različne ovire. Zato nismo med drugimi še dobili niti reparacij od Nemčije in zato poskušajo na vse mogoče načine, da bi se v zapadni Nemčiji obnovila industrija in da bi se na ta način preprečilo plačevanje reparacij. Toda borili se bomo za to, da nam nadomestijo ogromno škodo, ki nam je bila prizadejana v tej vojni in katera nam je že bila z izdano odločbo odmerjena z 9,6 % od celotne vsote industrijskega materiala, ki jo mora Nemčija oddati in jo bo tudi dala. Zato govori ta mednarodna reakcija prav tako tudi o atomski bombi in o vojni ter izvaja proti nam razna izzivanja večjega in manjšega obsega. Vendar pa imamo močne živce in hladno kri. Mi smo majhna država, vendar nam dajejo delež v tej vojni in naše žrtve pravico, da govorimo z velikimi državami popolnoma enakopravno. V tej vojni smo dali okrog 1.700.000 žrtev, a samo na fronti 300.000 borecev, kar pomeni več kakor Amerika. Mi pa govorimo tudi z Anglijo in z Ameriko in z drugimi državami kot enak z enakimi. Pravimo, da ne bomo dovolili, da se z nami ravna kot z nekim kolonialnim narodom in mi smo ponosni na svoje žrtve. Naši narodi so pa tudi po pravici ponosni. To si naj zapomni mednarodna reakcija! Vedeti pa mora tudi to, da ne zahtevamo nič tujega, zahtevamo pa, da se naše spoštuje. S pripovedkami o atomski bombi se zemlja ne more osvajati, a za vojno so potrebni ljudje. Narodi pa ne žele vojne, tudi angleški in ameriški narod ne. Tedaj je jasno, da ti reakcionarni krogi žele samo to, da nas na kakšen način izzovejo in zastrašijo.

Vendar se ne damo prestrašiti. Mi gradimo mirno svojo boljšo bodočnost. Imamo velike zaveznike, bratsko Sovjetsko zvezo in druge slovanske države, za obrambo države imamo svojo vojsko. Če bi bilo kdaj potrebno, kar pa ne verjamem, bo znalo naše ljudstvo, ki je tako krvavo plačalo svojo svobodo in neodvisnost, čuvati svoje pridobitve in jih braniti.«

POJASNILO

Zaradi splošne omejitve oziroma popolne ustavitve tednikov in mesečnikov smo tudi mi prisiljeni izhajati do nadaljnjega samo na štirih straneh. Uprava.

Ameriški vladi ni do miru na Balkanu

(Izjava predstavnika zunanjega ministrstva FLRJ)

V petek 9. avgusta je Direkcija za informacije pri predsedstvu vlade FLRJ pripravila tiskovno konferenco za domače in tuje novinarje. Predstavniki zunanjega ministrstva FLRJ Ešren Badnjevič je novinarjem podal izjavo o klevetah in izzivanih grških monarhofašistov proti Jugoslaviji, o povečanem terorju fašističnih tolpa nad demokratičnim slovenskim in italijanskim ljudstvom v področju »A« Julijske Krajine, o vprašanju izročitve jugoslovanskih vojnih zločincev in o repatriiranih, katerim preprečujejo vrnitev v domovino.

Ko je govoril o dokumentu, ki ga je 3. avgusta objavilo zunanje ministrstvo Združenih držav in v katerem so ponovljene znane klevete in laži grške monarhofašistične vlade proti Jugoslaviji, Bolgariji in Albaniji, in o trditvah, da te države podpirajo grško Demokratično armado, je predstavnik zunanjega ministrstva dejal:

To je vse, kar je grška vlada po neverjetnem hrupu o številnih »dokazih« in »ogromnih količinah orožja«, ki »kakor reka teče iz Jugoslavije v Grčijo«, lahko predložila Anketni komisiji kot dokaz za svoje trditve. Vse je torej ostalo pri tem, da je neki Lazaros predal puško zopet nekemu Vasiliusu in na pravljici, da je neki Prosos, za katerega še ni gotovo, če sploh obstoja, pripovedoval, da je dobival municijo iz Jugoslavije. Dodajamo še to, da je prva priča Teodor Vasilius, ko so ga vprašali, zakaj mu je neki Lazaros predal puško, odgovoril: Zato, da bi se lahko branil pred volkovi, če bi jih srečal. Druga priča — Valtadoros —, ki je bil najbolj dragocena priča grške vlade pred Anketno komisijo, je govoril kot človek, ki ga je grško sodišče obsodilo na smrt, in katerega tovariši so bili takoj po obsodbi ustreljeni. Po pričanju grških državljancev Zervosa in Pesosa, ki sta se prostovoljno ponudila za priči in ki sta bila zaprta skupno z Valtadorosom, je Valtadoros večkrat dejal, da mora v svojem pričanju obtožiti Jugoslavijo, če hoče, da si bo rešil glavo.

Ali lahko na temelju tega »dokaznega gradiva« — je dejal Ešren Badnjevič — kdor koli, ki je resen in dobronameran, trdi, da je Jugoslavija nudila oboroženo podporo grški Demokratični armadi?

Zakaj je potem ameriško ministrstvo zunanjih zadev povsem solidarno s »pro-zornimi izmišljotinami in klevetami grške vlade proti Jugoslaviji? Jasno je, da tega ne dela v skrbi za grško ljudstvo in za zaščito miru in varnosti na Balkanu.

Predstavniki ministrstva zunanjih zadev je nato govoril o tako imenovanih obmejnih spopadih, o nezaslišanem terorju grških monarhofašistov nad makedonsko in čamursko narodno manjšino in o poizkusih ameriškega ministrstva zunanjih zadev, da bi podprlo obtožbe grške vlade. Dejal je:

Po opravljeni anketi posebne komisije Varnostnega sveta se je ves svet lahko prepričal, da so glavni krivci za težko stanje v Grčiji z ene strani ameriška vlada s svojo politiko grobe in nasilnega vmešavanja v notranje zadeve Grčije, z druge strani pa monarhofašisti in njihov strašen teror, ki ga v senci tujih bajonetov izvajajo nad grškim ljudstvom in narodnimi manjšinami. Ameriški vladi ni do miru na Balkanu. Nasprotno, vse kar je ameriška vlada ukrenila in kar ukrepa v Grčiji in preko svojih predstavnikov v Anketni komisiji

reco poskušale, da bi pogodbe ne sklenili sporazumno, da bi pogodbe fiktivne one. Ti poskusi so doživeli polom.

Načela mednarodnega sodelovanja, načela Krimske in Potsdamske konference so tudi tokrat zmagala. To je treba poudariti posebno danes, ko ZDA s pomočjo Anglije pri izdelavi mirovnih pogodb z Nemčijo, Japonsko in Avstrijo znova skušajo uveljaviti svoje poskuse diktiranja. Izkušnje bližnje preteklosti z vso gotovostjo kažejo, da so vsi takšni poskusi obsojeni na popoln in neizbežen neuspeh.

in v Varnostnem svetu, vse to je direktno vmešavanje v grške notranje zadeve. Ni treba poudarjati, da je ta politika popolnoma nasprotna načelom ustanovne listine Organizacije Združenih narodov in da je resna nevarnost za mir. Kar se pa tiče same Jugoslavije, je ta politika nov poskus, da bi se oškodoval njen ugled, ki ga ima kot pobornik miru in mednarodnega sodelovanja.

Glede vprašanja izročitve jugoslovanskih vojnih zločincev, ki so še vedno v nekaterih tujih državah in ki jih kljub upornim zahtevam jugoslovanske vlade nočejo izročiti Jugoslaviji, je predstavnik ministrstva zunanjih zadev dejal, da je jugoslovanska vlada predložila generalnemu tajniku Organizacije Združenih narodov, da bi na dnevni red generalne skupščine OZN postavil naslednjo točko:

»Priporočilo, da bi zagotovili izročitev vojnih zločincev, izdajalcev in sodelavcev okupatorja državam, v katerih so zagrešili svoje zločine.«

Jugoslovanska vlada je prisiljena, da to vprašanje predloži Generalni skup-

štini Organizacije Združenih narodov zato, ker so ostali brezuspešni vsi dosedanja napor vlade FLRJ in njenih odgovornih organov, da bi v neposrednem kontaktu z zavezniškimi vladam in njihovimi organi v poedinih zasedbenih področjih na zadovoljiv način rešili to vprašanje.

Splošno znano je dejstvo, da je veliko število vojnih zločincev in izdajalcev še danes na svobodi. Ante Pavelića, največjega vojnega zločince, izdajalca in okupatorjevega sodelavca, še dandanašnji niso izročili jugoslovanskim narodom. In da ne govorimo o popu Žujiču, Milosavi Vasiljeviču in ostalih četniško-ustaških zločincih, za katere se dobro ve, kje so. Ali ne samo to. Veliko število teh zločincev je imelo razne položaje in službene funkcije v zavezniških ustanovah, kakor Günther Bergemann, ki je bil med okupacijo pomočnik zloglasnega Neuhausena, dr. Josef Johann, generali Roatta, Birolli, Pircio in še mnogi drugi.

O novih izzivanih grških monarhofašistov na jugoslovanski meji je Ešren Badnjevič dejal:

Dogodek v Lanišću v Istri

Reakcionarno časopisje v Avstriji je v senzacionalni obliki prineslo tendenčna poročila o obžalovanju vrednem dogodku, ki se je zgodilo v Lanišću v Istri in pri katerem je bil ubit duhovnik Miroslav Bulešič ter ranjen duhovnik Jakob Ukmar. To časopisje je pri tem namenoma zamolčalo, da je ta dogodek organizirala reakcija sama, da bi lahko potem kričala v svet, da je v Jugoslaviji »preganjanje vere in duhovnikov«.

Predsednik vlade LR Hrvatske dr. VI. Bakarič je dal dopisniku Tanjuga o dogodku naslednjo izjavo:

»Dogodek je posledica zelo spretno premišljene in dobro pripravljene provokacije. Do incidenta je prišlo takole:

V Pazinu je bil pred nekaj časa sestanek duhovnikov družbe sv. Pavla, ki je bil sklican o priliki prihoda dr. Jakoba Ukmarja, odposlanca škofa Santina iz Trsta. Govor je bil o birmi otrok, ki je že ni bilo več let. Sporazumeli so se za vrstni red birmanja in postavili vprašanje, kdo gre lahko za botra. Sklenili so, da botri ne morejo biti »sovražniki cerkve«. Po tem sestanku so razni protiljudski duhovniki odšli po Istri in pričeli na ves glas govoriti s prižnic, da borec Jugoslovanske armade in mladinci, ki so delali na mladinski progji, niso vredni, da bi bili botri. Jasno je, da na tem sestanku ni šlo za zaščito spoštovanja cerkvenih zakonov, ker v ta namen sestanka sploh ne bi bilo treba. V navadi je namreč način, s katerim se opozorijo starši otrok, kakšne osebe je želeli za botre, to pa ve ne samo vsak duhovnik, ampak tudi najširše množice. Če še upoštevamo, da so v vojski, ki je v Istri, vočinoma katoliki, pri mladincih s proge pa prav tako, in da celo predpisi ka-

nonskega prava v tem pogledu ne predvidevajo ravno tako strogega kriterija (glej Kanon 766, 769 in 795, 796!), se pojavi vprašanje, kakšni so bili motivi tega sestanka? Ni drugega odgovora kot iskanje povoda za incidente.

Spretno napravljena krinka je preslepila tudi nekatere, sicer dobre in poštene duhovnike, uspravala pa je budnost oblasti, ki se v »verska« vprašanja niso hotele vmešavati.

Toda to niso bile vse priprave za incident v Lanišću.

Res so bile tam prvi povod ljudske nejevolje besede takšnih duhovnikov, kakor je Cek, da borec JA ne morejo biti botri, ali Bulešič, da mladinci z mladinske proge ne morejo biti botri — za obseg incidenta in za njegov krvavi konec je bilo odločilno nekaj drugega. Bila je namreč organizirana skupina ljudi in oborožena s koli in kamenjem; ta skupina je tudi začela fizični napad na prisotne ljudi, ki so hoteli pojasniti in protestirati proti sklepu, da od njih izbrani botri niso sprejeti. Brez te skupine in brez fizičnih napadov na meščane bi se zadeva gotovo končala z upravičenimi protesti in brez večjega incidenta, kakor je bilo to v Tinjanu.

Tudi sama izbira kraja Lanišče priča o premišljenih pripravah. V vsej Istri je znano, da je v tem kraju precej močna skupina ustaško nastrojenih elementov, ki so bili seveda takoj pripravljeni na sodelovanje pri takšni provokatorski akciji. Navzoča Narodna milica ni bila v stanju, da bi preprečila incident takšnega obsega. Jasno je, da so takšni incidenti nezaželeni in upamo, da se ne bodo več ponovili, ker bomo najrazliknejše nastopili proti provokatorskim potezam.

Avstrijska industrija v novi krizi

Lansko zimo je moralo prenehati z delom mnogo avstrijskih obratov zaradi pomanjkanja električnega toka in premoga. Letos pa je Avstrija že v poletnem času pred novo katastrofo.

Radi pomanjkanja vode je proizvodnja električnega toka postala tako majhna, da ne zadostuje več najnujnejšim potrebam. Pomožni obrati pa nimajo premoga, da bi izpolnili vrzel, ki je nastala.

V preteklem tednu je moralo samo na Dunaju prenehati z delom nad 300 obratov. Enako so morali ustaviti obrati tudi številne tovarne na Štajerskem in drugod. Letos je torej avstrijsko gospodarstvo že poleti v enaki krizi kot je bilo lani pozimi. Da bodo ob takih razmerah nastopile v prihodnji zimi še hujše krize, je neizbežno.

Pomanjkanje kuriva po mestih povzroča izredno veliko porabo električnega toka, ki ga zaradi pomanjkanja

vodnih sil elektrarne ne proizvajajo v zadostni količini. Minila je pomlad in poletje, ne da bi bilo poskrbljeno za zadostne zaloge premoga. Več mesecev so izostale pošiljke iz Poljske, ker Avstrija premoga ni plačala. Dolgovala je za decembrske in januarske pošiljke kompenzacijsko blago do julija in šele takrat je plačala svoj dolg z ameriški dolarji. Zaradi breznačnosti kapitalistične gospodarske politike nima država niti najpotrebnejšega kompenzacijskega blaga, da bi izpolnila svoje trgovske obveznosti. Zvesta svoji reakcionarni politiki se za vsako ceno hoče usmeriti samo na zapad in pričakuje od tam rešitve za svoje propadlo gospodarstvo. Namesto da bi kupovala premog v bližnji Poljski, ga raje naroča iz Amerike, kjer ga mora plačati po mnogo višjih cenah. Obljubljeni ameriški premog pa še ni došel in je prva ladja baje šele na potu.

Zaradi novih spopadov na grško-jugoslovanski meji je jugoslovansko odpravnštvo poslov v Atenah vložilo protestno noto.

Ministrstvo zunanjih zadev FLRJ smatra, da je za izpade na slovensko ljudstvo v coni A odgovorna zavezniška vojaška uprava, ker njeni podrejeni organi, civilni in vojaški, ne samo da ne preprečujejo teh zločinov, ampak s svojim zadržanjem celo hrabrijajo fašistične elemente pri njihovih zločinih.

Glede repatriacije jugoslovanskih »razseljenih oseb« je predstavnik ministrstva zunanjih zadev povedal primer Miodraga Šumanca, ki so ga v francoskem zasedbenem področju Avstrije ubili, ker se je javil, da bi se vrnil v domovino. Ubil ga je Ljubo Škara, podoficir bivše jugoslovanske vojske, pribočnik kapetana Mirkoviča, ki je komandir delovne čete v taborišču Milau.

Ta zločin dokazuje, je dejal na koncu Ešren Badnjevič, da sovražniki naše države uporabljajo vsa sredstva, da bi preprečili repatriacijo številnih Jugoslovancev, ki se hočejo vrniti k svojim družinam v svojo svobodno domovino. Ta primer potrjuje, da se veliko število naših ljudi ne more vrniti v domovino, ne zaradi tega, ker bi se morda bali maščevanja po povratku, ampak zato, ker se bojijo maščevanja onih, ki jih obkrožajo, ki jim pretijo in jih ubijajo.

POLITIČNE VESTI

V AVSTRIJSKI POLICIJI JE SE MNOGO NACISTOV

Medzavezniški svet za Avstrijo je med drugim na svoji seji dne 9. avgusta obravnaval tudi vprašanje avstrijske policije in orožništva. Zastopnik Sovjetske zveze generalni polkovnik Kurasov je opozoril na to, da so avstrijske oblasti v zadnjem času brez dovoljenja Medzavezniškega sveta zvišale število osebja varnostne službe. Avstrijska policija ima danes že 31.776 moč, medtem ko je imela Avstrija leta 1938 skupno 1.135 moč policije in orožništva. Sovjetski zastopnik je zahteval, da se nemudoma določi stalno število policije in orožništva, ki se ne sme spremeniti. Nadalje je zahteval, da avstrijska vlada čim prej izloči iz varnostne službe vse naciste, katerih število je naraslo že na 3567. Kadar bo Avstrija izpolnila te pogoje, bo zastopstvo SZ pristalo na enolno oborožitev policije. V zvezi s tem je opozoril na to, da ustanavlja avstrijska vlada pod videzom varnostne službe vojaške formacije, kar pomeni kršitev medzavezniške deklaracije.

VOLITVE NA MADŽARSKEM

Na volitvah za madžarski parlament, ki so bile v nedeljo 31. avgusta, je koalicija demokratičnih strank dosegla pomembno zmago. Volitev se je udeležilo 4.996.183 volivcev od skupno 5.407.893 volivnih upravičencev. Največ glasov je dobila Komunistična partija Madžarske. Komunistični kandidati so dobili en milijon 82.597 ali 21,8 odstotka vseh glasov. Stranka malih posestnikov je dobila 15,2 odstotka glasov (leta 1945 57 odstotkov), social-demokratska stranka 14,7 odstotka (leta 1945 17,4 odstotka) in narodna kmečka stranka 8,6 odstotka (na volitvah leta 1945 6 odstotkov). Tako so te štiri koalicijske stranke dobile 60,2 odstotka vseh oddanih glasov. Ostale glasove si delijo opozicijske stranke, od katerih je največ glasov dobila ljudska demokratska stranka (16,2 odstotka), neodvisna stranka Pfeifferja je dobila 14,4 odstotka, neodvisna demokratska stranka 5,1 odstotka, ostali glasovi pa odhajajo na zadnje tri opozicijske stranke, od katerih ni mogla nobena dobiti niti dveh odstotkov glasov. Po rezultatih volitev bodo imeli v novem madžarskem parlamentu komunisti 97 mest, stranka malih posestnikov 68, social-demokratska stranka 66, narodna kmečka stranka 37. Koalicijske stranke bodo imele skupno 270 ali 65,3 odstotka vseh poslanskih mandatov. Volitvam so prisostvovali predstavniki vseh političnih strank in so se povsod razvijale v redu in miru.

Po naši zemlji

Avstrijske oblasti skušajo zatreti izražanje ljudske volje

Antifašistično prebivalstvo na Otoku ob Vrbskem jezeru je poslalo dne 3. avgusta koroški deželni vladi in komisiji za sklepanje državne pogodbe z Avstrijo na Dunaju resolucije, v katerih zahteva takojšnjo odstranitev vseh razseljenih oseb iz obmejnega ozemlja na Koroškem. Resolucije so podpisali predstavniki Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, Komunistične stranke Avstrije in zastopniki Socialistične stranke. Prebivalstvo je zahtevalo odstranitev razseljenih oseb zato, ker povzročajo med prebivalstvom stalno vznemirjenje. Vlomi in tatvine se množijo, ljudstvo pa nima možnosti da bi se zavarovalo pred njimi. Samo v občini Otok je nad 300 razseljenih oseb.

Namesto da bi avstrijske oblasti upoštevale ljudsko voljo in doprinesle svoj delež k temu, da se čimprej odstranijo z našega ozemlja nezazeleni tučji, skušajo na različne načine preprečiti, da bi izražalo antifašistično ljudstvo svojo voljo v resolucijah ali drugače. Tako je klicalo otoško orožništvo pred dnevi

po pismenem nalogu notranjega ministrstva, ki je bil podpisan od državnega tajnika Grafa, enega od sopodpisnikov resolucije na zagovor glede omenjene zahteve. Orožništvo je hotelo vedeti, kdo je dal pobudo za take resolucije.

Prebivalstvo vidi v takem ravnanju notranjega ministrstva poizkus zastraševanja in zatiranja upravičenih ljudskih zahtev. Zlasti v obmejnem pasu, kjer uživajo inozemski fašisti posebno zaščito, se zaostčuje fašistična delavnost, ki jo podpirajo predvsem še prominentni nacisti, ki so jih zadnji čas izpustili iz taborišč. Inozemski fašisti se kretajo po ozemlju Slovenske Koroške neovirano in terorizirajo demokratično prebivalstvo s svojimi provokacijami, ogrožajo mednarodne odnose in izpodkupujejo sožitje med slovenskim in avstrijskim ljudstvom. Avstrijske oblasti pa, namesto da bi ugodile ljudski volji in skrbele za mir in napredek v deželi, skušajo z različnimi ukrepi zatreti izražanje volje demokratičnega prebivalstva.

NONČA VAS

Vsako leto je na Veliki Šmaren pri nas velika cerkvena slovesnost. Od daleč prihajajo romarji k nam. In tako je bilo tudi letos, ko je opravljal cerkvene obrede gospod prelat Valentin Podgorc. V svoji, za veliko množico ljudstva namenjeni pridigi, se je dotaknil tudi vprašanja, ki nikakor ne spada v cerkev, ampak na politično zborovanje. Resnici na ljubo moramo ugotoviti, da se z njegovimi besedami o naklonjenosti koroških oblasti nasproti Slovencem ne strinjamo. Da ugoditi varnostni ravnotežju vsaki prošnji, bo morda veljalo za gospoda prelata osebno, slovenski narod na Koroškem pa o tem ne ve povedati nič in je prišel do drugačnega prepričanja. Govoril je tudi o novo ustanovljeni Mohorjevi družbi v Celovcu, ki se mora boriti za svoj obstanek. Zakaj neki? Saj mi gredo oblasti na roko!

Pridiga je izzvala med ljudstvom neprijeten občutek, da je gospod prelat prišel na romanje v Nončo vas zato, da bi s prižnice prepričal verno ljudstvo, kako je na Koroškem vse v redu. Očitno je računel, da naše ljudstvo ne zna ločiti vere od politike. Marsikoga je morala boleli glava ob vprašanju, ali gospod prelat res tudi verjame, kar je govoril ali pa je hotel napraviti le uslugo tistim, ki bi radi zaslepili ljudstvo, da ne bi več videlo resničnih razmer na Slovenskem Koroškem. Morda je na eno teh vprašanj odgovoril sam, ko je po končanem cerkvenem obredu odšel v gostilno Pavlič v Nonči vasi, kjer je center ZAS in BHS za pliberški okraj.

KAPLA OB DRAVI

Ze pred kratkim smo se oglasili in poročali, da je naša mladina 3. avgusta prvič nastopila s partizansko igro v svojem prosvetnem domu v Podljubelju. Da ne bi kdo mislil, da smo sploh šele prvič nastopili z igro, smo se odločili, da povemo o sebi nekoliko več.

Naša mladina je jako razgibana in je nastopila že 11 krat z različnimi igrami. Prvič je nastopila s Finžgarjevim »Divjim lovcom«, ki ga je igrala v Št. Janžu in ga še ponovila v Podljubelju. Tako tudi več drugih iger. Tudi naši pionirski ne zaostajajo. Razveselili so nas že s šesti igrami, ki so se jih pridno naučili in jih tudi prav lepo igrali. Ne smemo pozabiti, da znajo naši pionirski tudi prav lepo peti in deklamirati.

Naš prosvetni dom je bil popolnoma izropan, vsa okna so bila razbita in še klopi so nam nacisti odpeljali. Še sedaj sedimo na njih in kujejo načrte, kako nam bi onemogočili kulturno delo. Z društvenim domom smo imeli mnogo dela in truda, preden smo ga toliko po-

pravili, da smo lahko v njem nastopili.

Pred vojno smo imeli pri nas moški pevski zbor, ki je slovel daleč naokoli. Žal se nekateri niso vrnili iz vojne, nekateri pa so šli k boroveljskemu zboru. Ker naša mladina noče zaostajati za drugimi, je začela na novo in ustanovila svoj mešani pevski zbor, ki je pokazal že lepe uspehe. Dekleta pa so ustanovila dekliški tamburaški zbor, ki ga vodi domači organist. Omeniti moramo še, da so na kmečkem dnevu v Št. Janžu nastopila naša dekleta in ne tamburaši iz Glinj kakor smo čitali v listu.

BILČOVŠ

Če odide nekdo iz družine na pot, da bi obiskal sorodnike, tedaj pač domači težko čakajo na njegov povratek in na poročilo, kaj je videl in doživel. Tako je bilo tudi pri nas, ko se je delega-

cija slovenske koroške mladine odpravila na pot v Prago, da na mladinskem festivalu obišče bratski češki narod in poda roko tam zbrani demokratični mladini vsega sveta. Tudi od nas so nekateri mladinci odšli v Prago, da v imenu vse slovenske koroške mladine sklenejo zvezo v borbi za enakopravnost, svobodo in mir med narodi. Težko smo doma čakali dneva, ko se povrnejo in nam poročajo, kaj so videli in doživeli v državi bratskega češkega naroda. Zdravi in mladostno razgibani so se vrnili naši mladinci in vsak jim je stavil ob prvem srečanju nešteto vprašanj; vse nas je zelo zanimalo, kakšno je življenje v Pragi in kaj so tam videli. Mnogo so nam fantje vedeli povedati o gostoljubnosti, kako so jim tam šli na roko. Močnega vtisa, ki ga je napravila nanje zlata Praga s svojimi izložbami in živahnim trgovskim življenjem, kar ne morejo pozabiti. Vse bi tam lahko kupili, toda šilinga nihče noče. Sploh je tam življenje popolnoma drugačno kot pri nas. Narod dela, zasluži in si s svojim zaslužkom tudi lahko privoščijo človeka vredno življenje. Naši mladinci so se prav dobro razumeli tudi z avstrijsko mladinsko delegacijo, s katero so potovali tja in nazaj. Nad 70 narodov z vsega sveta je bilo po mladinskih delegacijah zastopanih v Pragi in vez, ki jo je tam skovala mladina, je trdna, močna in nerazdružljiva. Svet naj spozna, da se blaginja in mir med narodi utrjujejo, če se vsi narodi zavedajo tega, da ima tudi mali človek in mali narod pravico do svobodnega življenja in razvoja.

Prav posebno smo veseli, da kuje mladina vsega sveta in z njo tudi naša mladina, nov svet, ki nam bo prinesel enakopravnost, za katero smo se koroški Slovenci vedno borili, pa smo zmetaj naletavali na nerazumevanje pri vladajočih reakcionarnih in imperialističnih krogih sosednih narodov. Mladina, ki je prinesla iz Prage toliko novih in velikih vtisov, pa nam je vllia novega poguma za borbo, ki jo že vodimo desetletja. Danes vemo, da je za nami mladina vsega sveta, ki hoče ustvariti mir med narodi in to ne na račun zatiranja, ampak s pravico in enakopravnostjo vseh narodov.

Pismo »Slov. vestniku« iz Amerike

Uredništvo »Slovenskega vestnika« je prejelo od slovenskega rojaka, ki že dolgo let živi v ZDA, daljše pismo, da ne bi mislili, da sem čisto pozabil na vas in na veliko borbo koroških Slovencev za osvoboditev naše Koroške, kakor piše v začetku. Pismo objavljamo v kratkem izvlečku.

»Dveh svetovnih vojn je bilo treba, strašnega krvoprelitja in uničenja«, piše rojak iz Amerike, »preden je mednarodna laži-veda o tlačenju narodov prišla do prirodnega razpotja, na katerem ne zna več naprej in nazaj ne sme. Kaj vse ni ta laži-znanost napravila v teku stoletij, samo da bi dokazala, kako neverjetno so zlobna ljudstva, ki so se otresla verig in koliko zlobnejša ona, ki se jih še otresajo. To znanost so razni »učenjaki« raznesli po vsem svetu. Zato je tudi razumljivo, zakaj je ravno naša Amerika tako polna nevzdržnih doktrin, ki so prežete z zlobo starih šol, ki so jo zanesli v to deželo v preteklem polstoletju.

Kakšne znanstvene vojne bo še treba na svetu, da se bodo izpodnesla tla tej papirni in zastareli »znanosti«. Velika dela čakajo naše mlade kadre znanstvenikov in pridno in brez vsake samoprevare se bodo morali posvetiti tem problemom. »Koroški zbornik« (1946) in »Slovenska Koroška« (1947) sta dve deli, ki dokazujeta, da bomo v tej borbi zmagali, da smo izpodnesli tla laži-znanosti.

Kakšna razlika je med staro in novo Jugoslavijo že v teh kratkih povojnih letih, najbolje kažejo odlična tiskovna dela na vseh poljih. Bogastvo duševnega razvoja ljudstva je tako veliko, da človek, ki je daleč od domovine, kar strmi, kaj vse je mogoče, če se ljudske množice razgibajo v veri samopomoči in težnjah za srečnim življenjem.

Vaše knjige in vaš list so prava literatura sodobne koroške zemlje, ki jo ljubim in sem jo prepotoval kot dijak pred več kot 50 leti. Naj pride karkoli, Slovenska Koroška ima sedaj svoj prvovrsten časopis in ta bo ostal in raste, in z njim ljudstvo naše Koroške.

Živ spomin imam in trdno prepričanje, ki se je rodilo v izkušnjah dolge življenjske dobe, zato se mi ne zdi prešerno, če rečem: Ne dvomite nikdar, vi, ki ste mlajšega rodu, v svetlo bodočnost slovenskega ljudstva in vseh ljudstev, s katerimi delite skupno usodo! Bodočnost je vaša, ki ste prekaljeni in potrpežljivost brez primere in preizkušeni v nadčloveških žrtvah! Na potj ste v lepšo bodočnost! Ves svet, ki je še v varigah, gleda na vas in išče v vas svojih vzorov. Morda pride še čas velikih preizkušenj. A danes so pota zarisana že vsemu človeštvu po zakonih narode, da pride mir in sreča za vsa ljudstva, ki so bila doslej žrtev zaslužnjevanja. Da ljudstvo razživi se v svobodi — klic moj je: smrt fašizmu — tam in tod!

Janez Jagrov.

Prispevajmo za partizanski spomenik

Na prošnjo pripravljalnega odbora za postavljanje spomenika v čast padlim partizanom v Št. Rupertu pri Velikovcu je deželna vlada dovolila z odlokom LH 2825/47 z dne 29. 8. 1947 javno zbiranje prispevkov za spomenik v celovškem, beljaškem in šmohorskem okraju v času od 1. septembra do 31. decembra t. l.

Zbiralci se bodo izkazali z uradno legitimacijo in bodo zapisovali prispevke v uradno potrjene zbiralne pole.

Pozivamo vse zavedno antifašistično prebivalstvo, da prispeva k tej zbirki, in doprinese svoj delež k temu, da bo spomenik v čast padlim partizanom v Velikovcu čim lepši dokaz naše enotnosti in hvaležnosti do borcev-partizanov, teh skromnih in velikih junakov — Slovencev in avstrijskih antifašistov, ki so padli zato, ker so ljubili svobodo, svojo zemljo in se borili proti fašističnemu nasilju. Ta veličastni spomenik padlim partizanom naj bo za vedno priča naše hvaležnosti vsem antifašističnim borcem Slov. Koroške in opomin nam vsem, da je borba delovnega ljudstva za njegove pravice velika in častna naloga.

BISTRICA V ROZU

S prispevki vseh faranov je bila obnovljena cerkva pri Križih na Bistrici. Blagoslovljena je bila 17. avgusta. Slavnostna pridiga je bila najprej v nemškem, potem v slovenskem jeziku. Pri maši je pel pevski zbor SPOe nemške pesmi. Med pevci smo opazili še dosti takih, ki so leta 1942 v rjavih srajcah in s puško na rami držali pod hitlerjevske zastave častno stražo pod lipo na Bistrici, ko sta imela okrožni vodja Potočnik in znaní sovražnik Slovencev Križman strupen govor o izseljevanju koroških Slovencev. In še druge članke nacističnih organizacij smo videli med njimi. Večina teh pevcev vse leto ne pride v cerkev. Mislimo, da so imeli dosti priložnosti, ko je bil pod nacisti naš župnik Ruprecht izgnan, da bi dali duška svojemu »verskemu čustvu«. Toda takrat so imeli važnejše posle.

Kar stoji cerkva pri Križih, se v njej pri maši še ni pelo nemško razen v nacistični dobi. Zato nam je nerazumljivo, da je cerkvena oblast na ljubo desetih Nemcev, ki hodijo v cerkev, uvedla nemško petje. Ogorčeni smo nad takim ravnanjem cerkvenih oblasti. Hočemo bogoslužje, kakršno je bilo pred nacistično dobo. V slovenskih farah hočemo slovensko bogoslužje!

Ali škofijstvo res smatra germanizacijo za svojo poglavitno nalogo? Mnogo je še slovenskih župnij, ki imajo nemške duhovnike; ti ne vodijo računa o tem, da je prebivalstvo slovensko. Mnogi kričači, ki zahtevajo nemško bogoslužje, sploh ne hodijo v cerkev. Dobro se še spominjamo, da so pod Hitlerjem bili »gottgläubig«. Od Hitlerjevih časov se pri nas ni nič spremenilo, tudi cerkev hodi po poti germanizacije slovenskega naroda na Koroškem in celovško škofijstvo ji je pri tem v pomoč. Če se hoče na vsej črti vključiti v ponemčevalno delo, kakor je že v mnogih primerih pokazalo, tedaj nam ne bo preostalo nič drugega kot borba. Vodili jo bomo vse dolje, dokler ne bo zavladala za nas enakopravnost tudi v cerkvi.

Vsi na tombolo v Borovlje!!!

Okrajni odbor OF Borovlje priredi na praznik, dne 8. septembra 1947, ob 13. uri v kinodvorani v Borovljah veliko tombolo.

Glavni dobitki ovca, miza s stoli, sanke in še nad 200 drugih vrednostnih in praktičnih dobitkov.

Karte za tombolo po 1 šiling in vstopnice dobite pri vseh občinskih odborih Osvobodilne fronte.

Tombola bo ob vsakem vremenu. Udeleženci iz Zgornjega Roža se lahko vrnejo z večernim vlakom.

Takoj po tomboli je prosta zabava in ples v gostilni »Na pošti« v Borovljah. Pridite, ne bo vam žal!

Okrajni odbor OF Borovlje.

80 LET MOSKVE

V nedeljo 7. septembra bo Sovjetska zveza slovesno proslavila 800-letni jubilej, odkar obstoji Moskva. 800-letnica Moskve je velik dogodek v zgodovini ruskega naroda, v življenju sovjetskih ljudi in vsega naprednega človeštva. Vsa zgodovina Moskve je neločljivo povezana z razvojem in utrditvijo ruske države, z zgodovino borbe ruskega naroda proti tujim osvajalcem.

Socialistična Moskva, kakršna je danes, pa obstoji komaj 30 let. Vzeto zgodovinsko, to ni mnogo. Toda v tej dobi se je Moskva popolnoma spremenila, dobila je novo, socialistično ureditev. Pod vodstvom Centralnega komiteja boljševiške partije in osebno Josipa Stalina se je Moskva iz obrtniškega in trgovskega mesta razvila v najmočnejše industrijsko središče ZSSR.

Za preureditev Moskve kot prestolnice Sovjetske zveze je bil napravljen velik načrt. Po tem načrtu je Moskva v letih Stalinskih petletk vsak dan spreminjala svojo zunanost, bila je vsak dan bolj bogata novih zgradb in kulturnih ustanov. Mestni promet se je vedno bolj širil in izpopolnjeval. Stanovanjske razmere delovnega prebivalstva so se vedno boljšale.

Samo v prvih petih letih, ko je bil določen generalni načrt, je bilo potrošenih deset milijard rubljev za preureditev mestnega gospodarstva. Leta 1940 se je prevoz prebivalstva z mestnim transportom v primeri z letom 1913 povečal desetkratno. Kapaciteta vodovodne mreže prestolnice se je v istem razdobju ravno tako povečala. Šolska mreža se je popetorila, mreža bolnišnic pa potrojila. Mreža poliklinik in ambulant se je osemkratno povečala. V letih Stalinskih petletk so zgradili več kakor 6 milijonov kvadratnih metrov stanovanjske površine. Leta 1937 je bil zgrajen prekop Moskva—Volga, dolg 128 kilometrov. To je veličastno delo Stalinske socialistične dobe.

Z dogotovitvijo prekopa Moskva—Vol-

ga je bila rešena cela vrsta nalog v pogledu preskrbe prestolniškega prebivalstva. Predvsem je reka Moskva postala plovna in prestolnica je dobila svojo vodno pot preko reke Moskve in Volge in postala luka Baltiškega, Belega in Kaspiškega morja. S prekopom je bila mestu zagotovljena tudi zadostna količina pitne in industrijske vode; povečana količina vode reke Moskve in Jauze je hkrati popboljšala sanitetno stanje teh vodnih magistral in vse Moskve.

V pogledu uporabe vode zavzema Moskva danes eno prvih mest na svetu. Povprečna dnevna potrošnja vode na enega moskovskega prebivalca je znašala tik pred vojno 226 litrov nasproti 61 litrom v dobi pred revolucijo.

TA TEDEN SE SPOMINJAMO

- 6. 9. 1944 je Pohorski odred osvobodil 622 angleških vojnih ujetnikov, ki so delali na železnici med Mariborom in Dravogradom.
- 6. 9. 1936 so bili ustreljeni v Bazoviči pri Trstu Bidovec, Marušič Miloš in Valenčič.
- 6. 9. 1944 je prišla slavna Rdeča armada na jugoslovansko mejo pri Turn Severinu.
- 7. 9. 1818 je bil rojen Miroslav Vilhar, slovenski skladatelj.
- 8. 9. 1943 je Italija položila orožje. Slovenski partizani razorožili več italijanskih divizij.
- 8. 9. 1900 je bil rojen Miha Marinko, predsednik vlade LR Slovenije.
- 8. 9. 1841 je bil rojen Antonín Dvořák, češki skladatelj.
- 9. 9. 1943 je nemška vojska zasedla Ljubljano.

V Moskvi je zgrajena najboljša podzemeljska železnica na svetu. Dne 15. maja 1935 je bil odprt promet na trasi prvega odseka podzemeljske železnice. Poleti 1938 se je pričel promet na drugem odseku te železnice, med domovinsko vojno pa je bil zgrajen še tretji odsek. V dvanajstih letih je podzemeljska železnica prevozila 4 milijard 183 milijonov potnikov, to je več ko dvakratno število prebivalcev naše zemlje.

Po končani vojni so se nadaljevala dela za rekonstrukcijo Moskve. Zlasti se je izboljšala preskrba mesta s plinom, odkar je bil zgrajen plinovod Saratov—Moskva. Plinovod daje prestolnici 1,300.000 kubičnih metrov plina na dan. Samo lanskega leta so instalirali plin v 18.000 stanovanjih. Zdaj je v Moskvi plin v 90.000 stanovanjih, konec leta 1950 pa bo plin dobivalo že 270.000 stanovanj.

Tudi na vseh drugih področjih se glavno mesto Sovjetske zveze razvija tako, kakor se ne razvija nobeno drugo mesto na svetu. 800-letni jubilej praznuje Moskva sredi dela za izpolnitev povelj Stalinske petletke. Z napori sovjetskega delovnega ljudstva bo postala Moskva tudi po svoji zunanji podobi najlepša prestolnica na svetu.

Ob 800-letnem jubileju Moskve zro vsi narodi sveta v njo kot v simbol nove dobe in novega življenja. Zatiranim narodom pomeni ime Moskva tiho, neugasljivo in gotovo vero v svobodno bodočnost.

10. 9. 1943 so primorski partizani vdrl v Gorico, kjer so se borili za posest mesta do 5. septembra.

10. 9. 1912. je umrl Jaroslav Vrchlicky, eden največjih čeških lirikov. Rojen je bil 17. 2. 1853.

10. 9. 1943 je bila ustanovljena jugoslovanska NO mornarica.

11. 9. 1943 so partizanske sile uničile na goriškem letališču 99 sovražnih letal.

Drobne novice

24. avgusta so na svečan način izročili prometu novozgrajeni most »Bratstva in enotnosti« na Donavi med Erdutom in Bogojevim. Za mostom »Rdeče armade« na Donavi pri Beogradu je to največji most v Jugoslaviji. Dolg je 620 m, širok pa 5,5 m. Obnavljanje se je pričelo pred letom dni in je bilo po načrtu predvideno, da mora biti most dograjen do 15. septembra. Delavci pa so se obvezali maršalu Titu, da bodo zgradili most do 1. septembra. Most je

bil dograjen 23 dni pred določenim rokom in 8 dni pred sprejeto obvezo.

Med sedanjimi največjimi deli na Hrvatskem sta graditev avtostrade Zagreb—Beograd in asfaltirane ceste Zagreb—Sušak. Na odseku avtostrade, ki ga gradijo Zagrebčani prostovoljno, so že končana zemeljska dela. Dobro napreduje tudi asfaltiranje ceste Zagreb—Sušak. Ta cesta je velikega pomena za izboljšanje prometnih zvez med severno Hrvatsko in Hrvatskim Primorjem. Prizadevajo si, da bi bilo delo čimprej končano.

V Jugoslavijo se je vrnila nova skupina repatriirancev iz angleškega zasedbenega področja Nemčije. 85 repatriirancev, ki so pristojni v LR Srbijo, je pripelo v Beograd. Vsi povratniki so pripovedovali o lažni propagandi in nasiljih, s katerimi so vojni zločinci in četniki skušali preprečiti njihovo vrnitev v domovino.

SMEJMO SE

NA KOROSKEM NIČ NOVEGA

Srečata se dva stara, v borbi preizkušena nacista.

Prvi: »Si slišal najnovejšo svinjarijo? Novega šolskega nadzornika za dvojezične šole hočejo postaviti in to, pomisli, Slovenca Čuješa!«

Drugi: »Kakšnega Slovenca? Saj je za Hitlerja napravil vsaj toliko kot midva oba skupaj!«

POPOLNOMA ENOSTAVNO

Nekdo vpraša svojega znanca: »Kako bi v Avstriji odpravili črno borzo?«

On mu odgovori: »Bi se dalo, normalne cene je treba zravnati s črnoborzijskimi.«

ODREŠILNA IDEJA

Da bi vzdignili prehranjevalno stanje v Avstriji bodo v bodoče prodajali znamke z vitaminskim lepivom. Dvakrat do trikrat boš znamko obliznil, pa ti ne bo treba tisti dan ničesar jesti.

STAR PREGOVOR

Blagor njemu, ki daje — težko njemu, ki prejema: ta pregovor se še danes glede Grčije ujema.

OKROGLO IN NERODNO

Je okrogla reč dolar, ga prav lahko je dobiti, je pa spet nerodna stvar, ker ga treba bo — vrniti!

»Drži svetilko, da prižgem!« je rekel Katini. »Zdaj pa le hitro,« jo je potisnil k zcozi vrata, »da ne bova tu svetila!«

Vstopila sta. Sence, ki jih je plapolajoča sveča slikala na gole, siromašne stene. Gospod Martin je stopal tiho, spoštljivo, po prstih, vendar so mu koraki glasno, grozeče odmevali pod obokom. Duh po plesnobi, vlagi in zapušenosti. Sveti Mihael v glavnem oltarju je visoko dvigal tehtnico. Na umetnih cveticah, ki so stale med svečniki, se je bila nabrala debela plast prahu.

Čedermac je vrgel nahrbtnik na tlak in za nekaj trenutkov neodločen obstal. Nato je pomignil Katini in odšel za oltar, stopaje po dolgi senci, ki se je vija pred njim. Ob steni je bilo naslonjeno bandero, poleg velik križ, na tleh je ležalo nekaj cerkvene ropotije. Na loku krovu velike skrinje je stala starinska soha svetega Petra z odkrhnjeno desnico. Čedermac jo je postavil na tla in dvignil pokrov. Nekaj kovinastih svečnikov, dve podobi z razbitimi šipami in pisana šara. Upognil se je, izpraznil skrinjo, naložil knjige na dno, a nanje razbiti podobi, svečnike in ostalo.

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik, odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwiltz, Wien XVI, Ottakringergasse 83. — Glavni urednik: dr. Franc Zwitter. — Uredništvo in uprava: Wien IV, Waaggasse 6/II. Telefon B 21-5-50. — Podružnica uprave: Celovec (Klagenfurt), Völkermarkterstrasse 21/I. — Tiska: »Globus«, Zeitungs-Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I, Fleischmarkt 3-5.

»Ali si ga spoznala?«
»Mislím, da je bil Klinjon,« je Katina odgovorila počasi, malce zmedeno. »Da, Žef je bil.«
»Tako?«

Da, po postavi je bil Klinjon. Kaj počenja v tej samoti? In kako, da ga je Katina tako zlahka spoznala? Dosegla sta drago in klenila v nasprotni breg, po! Mijo, tedaj je Čedermac že pozabil na to.

Zaskrbelo ga je ob misli, da ga bo morda medtem kdo iskal. Bil je občutljivec, neredko so ga mučili prazni strahovi, vznemirjal se je zaradi malenkosti in si ni dal miru. Saj se je redko namerilo, da mu je zvečer kdo potrkal na vrata. Če ga ne pride kdo klicat za sveto popotnico...

Sprva je hodil brez misli, olajšane duše, a mu je nenadoma grenko stopilo v dušo. Neka misel, ki se ga je bila prej dotaknila le mimogrede, se mu je zdaj kot robida oklenila srca. Moj Bog, kako je bilo na koncu koncev vse žalostno! Prejšnjo noč mu je tlela vsaj še iskra upanja, a zdaj — nič! Bilo mu je, kakor da se je šele zdaj do konca zavedel vseh težav in posledic. Iznemada ga je obšel tak občutek izgubljenosti, taka

FRANCE BEVK:

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

omotica telesa in duše, da bi bil skoraj omahnil pod pot. Ali niso nekdanji slovenski protestanti tako na skrivaj prenašali svoje knjige? Ali jih niso? Ali smo nemara krivoverci? Grenko se mu je dvignilo iz duše in mu kot trda pest obtičalo ob prsih. Najbolje — ne misliti... Ako bi bilo mogoče — ne misliti!

Steza je pela navzgor, zmeraj navzgor, zdaj rahlo napeta, a zdaj strma, kakor da sili pod zvezde. Samotarji, ki so živeli pod Mijo, so jo ugladili, ko so po opravih hodili v dolino. Čedermac jo je poznal, tudi ponoči bi mu jo bilo težko zgrešiti, le daljša se mu je zdela, še nikoli tako dolga. Prešla je zadnjo vzpetino, zavila okoli obronka, se razširila v peščen kolovoz, ki se je razcepil v dva rokava. Desni je vodil k raztresenim kmetijam, ki so jih obdajali vinogradi in njive, a levi na kolk, na katerem je stala cerkva svetega Mihaela.

Ta je temna, skoraj nevidna stala v

mraču, v linah nad pročeljem sta visela zvonova... Katina je plaha stopila skozi odprta vrata nizkega zidu, ki je obdajal dvorišče. Čedermac je za trenutek postal in se ozrl po nebu, gorah, ki so pošastno kipele na nebo. Vso pot se ni menil za razgled, zdaj ga je za hip užival. Velikanska kopa Matajurja, grebeni Kolovrata. Trudil se je, da bi na ozadju neba razločil obrise Staro gore. Večer je bil soparen, a na tej višini je vela hladna sapa. Zaradi bremena in hoje je bil premočen od potu, stresnilo ga je do kosti.

Iz žepa je potegnil velik, zarjavel ključ, ki je bil ostal v kaplaniji iz časov, ko je še gospod z Vrsnika maševal pri svetem Mihaelu. Odklenil je cerkev, vrata so bolešno zacvrkotala. Obšel ga je občutek greha, da mu je nenadoma zastala roka. Ali je cerkva mar njegova, da samovoljno razpolaga z njo? In se je znova zganil...

PRISPEVAJTE ZA
TISKOVNI SKLAD

OF